

Razgovor s mr. sc. Eduardom Vargovićom, upraviteljom Zavoda za znanstveni rad HAZU u Varaždinu

Ivan Obadić

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

ivan.obadic@pravo.hr

Mr. sc. Eduard Vargović rođen je 1946. godine u Varaždinu gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Godine 1965. upisuje Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, studijsku grupu filozofija i sociologija, koji završava 1970. Iste godine počinje raditi u gimnaziji „Ivo Marinković“ u Koprivnici gdje predaje filozofsku grupu predmeta (filozofija, sociologija, logika i psihologija i tadašnje društveno-političko uređenje). Godine 1975. dolazi na Srednjoškolski centar „XXXII divizija“ Varaždin, također za profesora društvene grupe predmeta gdje radi do 1992. kada prelazi na novo formiranu Gospodarsku školu Varaždin u kojoj radi do 1994. godine. U međuvremenu 1982. upisuje postdiplomski studij iz filozofije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu koji završava 1987. godine. Također je u razdoblju od 1984. do 1987. radio kao vanjski suradnik-predavač na Filozofskom fakultetu Pedagogijske znanosti odsjek u Čakovcu. Od 1994. radi na mjestu upravitelja Zavoda HAZU Varaždin koji će 2013. godine obilježiti tridesetu godišnjicu svog osnutka. U svojem znanstvenom radu mr. sc. Vargović bavio se problemima komuniciranja – njegovim filozofskim, sociološkim i psihologijskim aspektima, problemima obrazovanja, posebno odgojno nastavnim aspektima djelovanja škole, te istraživanjem povijesti knjige i knjižnog blaga te povijesti školstva Varaždina. Kao upravitelj Zavoda HAZU sudjelovao je u moderiranju i organizaciji niza projekata, skupova, te tiskanju brojnih izdanja Zavoda, od kojih posebno valja istaknuti njegovu ulogu u pokretanju i organizaciji znanstvenog skupa i zbornika *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. -2009.*

Profesore Vargović, s obzirom da ste rođeni Varaždinac, možete li reći kakva su Vaša sjećanja na Varaždin iz doba Vaše mladosti i kako vidite na koji način se je grad promijenio kroz prethodna desetljeća?

Da, rođeni sam Varaždinac i cijeli moj život vezan je za rodni grad. To na prvi pogled može biti neko ograničenje, ali samo na prvi pogled. Živjeti

u Varaždinu, aktivno djelovati, participirati na njegovoj stoljetnoj baštini veliki je privilegij. Varaždin je grad moje mladosti, pa mi moja sjećanja, uvelike daju za pravo reći: Varaždin se promjenio! Te promjene imaju korijene u uvjetima općeg društvenog razvoja, ali i u djelovanju pojedinaca koji su na svoj način, svojim angažmanom u određenim uvjetima i vremenskim periodima određivali život i razvoj grada.

Ipak želim reći nešto osobno, a to mi daje za pravo da govorim o Varaždinu. Kada izrastamo u jednoj sredini nemamo odmah svijest o njezinim vrijednosti. I ja nisam kao đak „vidio“ što Varaždin jest. To je uvijek tako, i svatko iz svojeg iskustva, prateći svoje djetinjstvo može to potvrditi. Treba proći vrijeme, život, formiranje vlastite slike svijeta da bi se svijest o sredini iz koje si potekao oblikovala na način da ona za tebe nešto znači.

Moj doživljaj Varaždina bitno se promjenio nakon dolaska u Zagreb na studij filozofije i sociologije. Sredinom 60-tih godina, točnije 1965. kada sam krenuo na studij, život nije bio lak. Počela je privredna reforma, ekonomske i političke promjene utjecale su na naš život, a posebno na nas studente. Zagreb je za mene bio tada, došavši iz malog grada, velegrad! Nepoznat, veliki. Drugačije organizirana svakodnevica, jednostavno te prisiljavala da se životno organiziraš na bitno novi način.

Ali, ono što je za ovu priliku važno reći je slijedeće. Odlaskom u Zagreb ja sam se sve više **vraćao** svom gradu. Varaždin postaje **moj** grad. Varaždin postaje **moj Varaždin**. Sigurno je jedno: meni je studij, posebno filozofije, omogućio snažno intelektualno sazrijevanje i stvaranje vlastite slike svijeta. Tako nastaje svijest – samosvijest da je Varaždin moj (uži) **zavičaj**. Što je zavičaj? Najprije to je mjesto rođenja, rodni kraj, mjesto gdje smo ponikli, gdje smo rasli, postali odrasli. Mjesto gdje smo kroz odrastanje postali dio zavičaja, ali on je postao i dio nas. Zavičaj čini našu građu, on nam daje *materijal* od kojeg smo sazidani. Riječ dolazi od **ZA + prasl. vyknoti: naviknuti se**. Na zavičaj smo se navikli jer je dio nas odnosno **to smo mi**. Chagal kaže: „Drvo bez korijena ne može se granati!“ Drvo ne može „zamijeniti“ prostor u kojem je izraslo, ali opet mora maksimalno koristiti sve ono što mu je priroda ponudila (ali i uskratila).

Biti u svom zavičaju, imati zavičaj, znači u sebi taložiti sve te sokove stoljetne, tisućljetne, koje čovjek onda moderira oblikujući ih za sebe i buduće generacije stvarajući pritom ogromno socijalno nasljeđe i podarujući ga svakom novom pokoljenju. Biti u zavičaju znači govoriti jezikom svojih ljudi, znači poštivati, ali i razvijati običaje svih vrsta, znači učiti, potvrđivati se, ali opet i mijenjati vrijednosti zavičaja... Sakupljati ono zavičajno, upijajući sva znanja koja si dobio u toku izrastanja, kristalizirati sva vjerovanja i običaje koje si čuo, vidio ili se ih morao držati.

To su brežuljci, bregi i planine, to su rijeke i šume, livade i polja, cvijetovi koje voliš, uzgajaš, čuvaš ili bereš, to su godišnja doba, od *uskrasnica* prirode u proljeće, preko ljetnih vrućina, do jeseni i njezinih plodova, i polakog smiraja prema zimi, mirovanju i čekanju novog proljeća... To su tisuće boja i mirisa, topline i hladnoće, ugodnih proljetnih dana do prekrasnih toplih žuto-zlatnih-crvenih tonova i mirisa mošta i kostanja, kolina, vjenčanja, običaja zimskog doba, uokvirenog čistim bijelim snijegom što škripi pod nogama... Taj moj Varaždin neprestano je „igrao“ u meni, a posebno kada sam nakon završetka studija 1970. dobio mjesto profesora na gimnaziji „Ivo Marinković“ u Koprivnici, koja je bila neusporediva s Varaždinom. Sve je to dodatno stvorilo u meni svijest o mojem rodnom gradu.

Vraćam se na dio pitanja o Varaždinu i njegovom razvoju. Imajući u vidu sve što sam rekao moram naglasiti slijedeće. Varaždin danas izgleda drugačije, subjektivno doživljeno, mnogo ljepše, uređen je. Da li je to izvedeno na najbolji način nije sada predmet mojeg promišljanja. Ali ono što me je tada smetalo to su oronule zgrade, fasade, ulice. Pomalo je djelovao zapušteno. Nije se o tome previše brinulo, iako je bilo i novoizgradnje i povremenih uređenja. Bilo bi zgodno napraviti izložbu komparacije starih fotografija ulica, kuća, palača, crkvi 60-tih godina i danas.

No, moram malo pobliže objasniti još neke činjenice imajući u vidu intenciju pitanja. U Varaždin je krajem sedamdesetih godina došao akademik Andre Mohorovičić, a taj je susret moderirao Ivan Grabar koji je bio tajnik Samoupravne interesne zajednice (skraćeno SIZ-a) Kulture općine Varaždin i predsjednik Odbora za program kulturnog razvoja pri Republičkoj samoupravnoj interesnoj zajednici (skraćeno RSIZ-u) Zagreb. Akademik Mohorovičić mnogo je učinio na revitalizaciji i obnovi barokne jezgre grada, dajući mu znanstveni i društveni doprinos. Valja ovdje istaknuti kako je akademik Mohorovičić bio predsjednik Skupštine RSIZ-a za kulturu. Posjet akademika Mohorovičića zbio se 1. veljače 1979. u Gradskoj vijećnici. Uz njega iz RSIZ-a za kulturu bio je Vlado Ukrajinčik u svojstvu tajnika RSIZ-a. Tako je krenulo. Kako je to iznimno opsežan i dugotrajan proces u kojem su sudjelovali mnogi, rezultati, naravno, nisu se mogli vidjeti odmah. Velika projektna dokumentacija to jasno pokazuje. Predsjednik Skupštine općine Varaždin Čiro Grabrovec sa svojim suradnicima, zatim Jasna Tomičić direktorica GMV, a njezine poslove kasnije uspješno nastavljaju u obnovi Starog Grada Darko Sačić i Ljerka Šimunić. Zatim su to Stjepan Bratko, Petar Piskač, Franjo Ruža, Petar Veček, Vladimir Koročaj, Janko Pavetić, Josip Dubovečak, Alojzije Domislović. Sve te ljude, a i mnoge druge koje nisam spomenuo, posebno one u Zagrebu, ne smijemo zaboraviti. Uvođenje samodoprinosu, uz odličnu posebnu ediciju koja je građanima omogućila da shvate svrhu i namjenu ulaganja sredstava koja će

se samodoprinosom prikupiti, pospješilo je u financijskom smislu realizaciju zahtjevnih projekata revitalizacije kulturne baštine. Tako počinje obnova Staroga Grada, palače Sermage, Uršulinskog samostana, Isusovačke crkve (danas Katedrale), zgrade HNK, župne crkve sv. Nikole. Varaždinci su, dakle, financirali obnovu svojega grada. Moram reći često smo o tome u Zavodu razgovarali s akademikom Mohorovičićem, Grabarom i prof. Ružom i iz prve ruke od njih čuli kako to nije bilo jednostavno ni lako. Poslije 2000. godine se to nastavilo. No to je novija povijest koje se varaždinci lako prisjećaju. Moram, međutim, još istaknuti veliku ulogu akademika Mohorovičića kad je riječ o zaštiti kulturne baštine Ivanca i Dvora Trakošćan. Jednom rječju, upravo spomenutim ljudima možemo zahvaliti da nam obnovljena i zaštićena velika kulturna baština koju smo naslijedili ima današnji izgled. **Ali to nas obavezuje i zbog spomenutih ljudi, ali i zbog baštine same koju predajemo budućim generacijama!**

Želim na kraju istaknuti kako razvoj grada uvijek donosi pozitivne i negativne posljedice, posebno na ljude, ali i na vrijednosne sustave koji se s razvojem mijenjaju. Ipak, Varaždin danas, uz sve nama svima poznate situacije, grad je fakulteta, veleučilišta, srednjih i osnovnih škola, Varaždinskih baroknih večeri, brojnih kulturnih događaja (kazalište, knjižnica, koncerti, izložbe, književna i druga slična zbivanja), špansirfesta. Grad je povezan s drugim gradovima u Hrvatskoj i u Europi, ima biskupiju itd. Pitanje je, dakako, možemo li biti zadovoljni. Ne toliko da ne bi kritički bili usmjereni prema budućnosti i promjenama. Ali to stoji do nas samih! Često se čuje da je Varaždin srednjoeuropski grad po mjeri čovjeka. Ima nešto u tome, ali ponavljam, ako je to i točno to nas samo obavezuje.

Što bi posebno izdvojili iz mladosti, kada govorimo o gradu i njegovoj kulturi, a što je utjecalo i na Vaš kasniji život?

Varaždin je oduvijek bio grad glazbe što je utjecalo i na moj život. Najprije, kad već govorimo o utjecaju, počelo je u obitelji. Točna je misao: Sve ono najbolje što čovjek nosi u sebi kroz cijeli život ima svoje korijene u djetinjstvu. Otac je svirao gitaru i odlično pjevao. Bio je član poznatog zboru Vatroslav Jagić koji je pjevao čuveni **Requiem** W. A. Mozarta. Taj me je koncert, kao desetgodišnjaka s jedne strane fascinirao, a s druge stvorio određenu „zbrku“ u meni, jer takvu glazbu nisam prije slušao. S roditeljima smo redovito išli u kazalište, posebno na operete. Varaždin je tada imao kazališni orkestar. Živo se sjećam dirigenta Davorina Hauptfelda kada je nastupao, a ja sam s mamom, tatom i bratom iz lože slušao i „gledao“ svirače.

No, ja sam i sam svirao (tamburaški orkestar – bisernica) i pjevao u zborovima Milana Jadrošića najprije na II. osnovnoj školi, a kasnije svirao

kratko, prije odlaska u Zagreb na studij, u Glazbenoj školi Varaždin (probe smo imali u staroj zgradi Muzičke škole koja se nalazila na uglu Cankareve ulice i ulice Ankice Opolski – preko puta VA-ME). Moram reći da sam o glazbi ipak najviše, kao gimnazijalac, naučio od prof. Vladimira Ščedrova i to ne samo na nastavi, već prije svega kao član tadašnje Muzičke omladine, koju je vodio upravo prof. Ščedrov. Redovito smo išli na koncerte Muzičke omladine (MO) u Koncertnoj dvorani HNK. Imali smo karte i svoje mjesto. Bio je to doživljaj za mene posebno zato što sam s tamburaškim orkestrom i sam nastupao u toj istoj dvorani. Živo mi ostaje u sjećanju nastup u kojem smo, između ostalog, svirali i završno kolo opere Jakova Gotovca *Ero s onoga svijeta*. Moram spomenuti još jedno ime, koje stariji varaždinci dobro znaju. To je **Armin Rijavec**, novinar *Varaždince*. Mi smo na njegovim muzičkim sastancima slušali jazz. To je opet bilo za mene nešto novo.

Ukratko glazba je ostala u meni i mora se reći: Mnogo kreativnog u meni potječe od tog glazbenog u meni. Ima Krleža pravo kad kaže *Glazba je lirska paučina između srca i mozga*. Ali ima pravo i Andre Mohorovičić kad kaže da je *Glazba arhitektura duha*. Kad sam u kasnijim godinama, a posebno odlascima na koncerte VBV-a i suradnjom s njima u Zavodu HAZU, uspostavio neke druge veze, glazba u meni značila je za mene jako mnogo.

Spomenuli ste ranije studij filozofije i sociologije na kojem ste diplomirali 1970. Što Vas je potaknulo i kako ste se uopće odlučili za studij na Filozofskom fakultetu?

Odluka da idem na studij filozofije i sociologije nije donešena naprečac. Ona ima svoju povijest, kao što kaže Bloch: Tajna svake stvari nalazi se njezinoj povijesti. Dakle, gdje je tajna moje odluke? Kao đak drugog razreda varaždinske gimnazije u ljeti 1963. išao sam na omladinsku radnu akciju *Trakošćan/63*. To je bio jedan od uvjeta koji je bilo dobro imati za upisu na fakultet (kasnije se to promijenilo). Kako sam ja tada još uvijek šesnaestogodišnjak doživio tu radnu akciju? Manje više u redu, ali najviše me mučila nepravda koju sam, kao mladić snažno osjećao. Jednostavno, bio sam osjetljiv, možda i previše. Ali, i to je bilo za razumjeti. Zapravo ja sam došao na radnu akciju iz jedne mirne, tolerantne obitelji, u kojoj smo se otkad znam za sebe o svemu dogovarali. To me je toliko mučilo da sam ja nakon radne akcije otišao u Gradsku knjižnicu da potražim neke knjige gdje ću moći naći barem neke odgovore na ta pitanja. I tako sam kao naivan mladac naletio na Platonovu knjigu *Država* koja u jednom poglavlju ima temu o **pravедnosti**. Onako na prvi pogled ja sam vidio rješenje za jedan od problema koje me stalno proganjao. U knjižnici sam naletio i na Hera-

klitove *Fragmente*, koji su me opet zaintrigirali na jedan drugačiji način. Uzeo sam te knjige doma. I naravno, mučio se nad tim tekstovima, što je za moj uzrast i moja znanja bilo sasvim normalno.

Cijeloj toj situaciji „pridružila“ se u trećem razredu gimnazije nastava psihologije i logike koju je tada predavao mladi profesor Branko Kovšca. To je mene potpuno „zarobilo“ i zadovoljilo moje tadašnje interese. Kad se u četvrtom razredu tome pridodaju filozofija (Rudolf Štefić, koji me treba reći nije do kraja u potpunosti misaono zadovoljio) i sociologija profesorice Đurđice Jelaković, čija su me predavanja i promišljanja potaknula na posve druge načine mogućeg razmišljanja o čovjeku i društvu, onda je jasno u kojem smjeru su se razvijali moji interesi. Tako sam ja svoju odluku iz trećeg razreda samo potvrdio. I upisao, dakako bez problema, studij filozofije i sociologije. U toj kombinaciji imali smo dosta i psihologije, što me je također zadovoljilo. Jednom riječju ja sam studirao ono što sam stvarno i htio. No, u toj sam odluci imao apsolutnu podršku roditelja, a to mi je puno značilo kroz cijeli studij.

Kako su izgledali Vaši studentski dani?

Prije svega valja istaknuti kako je studiranje jedno novo krčenje životnog puta. Za mene je ono uvijek značilo veliki i disciplinirani rad. Studirati filozofiju, sociologiju, psihologiju, učenje jezika, latinski – zahtjevalo je mnogo vremena da bi sve to moglo savladati, tim više što nije bilo skripti, mogućnosti fotokopiranja i sl. Knjiga je bila malo, prijevodi rijetki, koristila se strana literatura, posuđivali smo knjige kako smo znali i umjeli (neke knjige posuđivali su nam naši profesori). Obilazili antikvarijate (Masarykova-ugao), kupovali stara izdanja, istrošena od čitanja, s različitim komentarima... Prvu pisaču mašinu, koja mi je bila nepophodna, roditelji su mi kupili 1968. Do tada sam se snalazio na različite načine. Naravno, trebalo je naučiti i pisati na njoj.

Novaca baš nije bilo. Hranili smo se u Studentskom centru (SC) u Savskoj (gdje je on i danas). Nastojali smo doći što ranije, dok je još postojala mogućnost izbora, što smo procjenjivali po jelovniku. Već smo se *spraksirali* u procjeni što će biti za večeru, pa smo prodavali markice (bonove) za večeru, te kupovali mlijeko i kruh i večerali u stanu. Kad je trebalo za te smo novce kupovali karte za kazalište i, ponekad gladni, gledali koju od sjajnih predstavi u Gaveli (Brechtova Galileja, pa Kvrgićeva Mockinpot... sjajne glumce). Isto u kazalištu Komedijska, HNK. Posjećivali izložbe, išli na koncerte. Kino, da to nam je bilo normalno! Sve smo mi *društvenjaci* posjećivali, razgovarali, i time obogatili svoja znanja i doživljaje. Novine smo posuđivali jedni drugima ili čitali u knjižnicama. Često se kaže kako je

srednjoškolsko obrazovanje osnova za kasniji životni put. To je neosporno točno. Ali moj studentski život, prepun intelektualnih izazova, stvorio je meni sjajnu građu za cijeli kasniji stvaralački rad.

Tome su pridonijeli profesori na filozofiji, sociologiji, psihologiji. Svi su od reda tada bili ugledne profesorske glave, poznate ne samo kod nas nego i u svijetu. Kako je tadašnja Jugoslavija bila otvorenije društvo od ostalih socijalističkih zemalja, mi smo zahvaljujući tome imali uvid u svjetska zbivanja. Zagreb je imao i knjižaru strane literature, koja i nije bila tako skupa, tako da sam ja u njoj kupio mnoga izdanja na stranom jeziku, koja i danas imam i koristim. Spominjem tek neka imena mojih profesora: Vladimir Filipović, Branko Bošnjak, Predrag Vranicki, Danko Grlić, Danilo Pejović, Milan Kangrga, na sociologiji Rudi Supek, utemeljitelj studija sociologije na Filozofskom fakultetu. Na psihologiji Boris Petz, Mirjana Krizmanić (još je i danas jako aktivna), Ante Fulgozi. Nas na studiju na godini nije bilo mnogo, tako da smo u seminarima brojili desetak nas studenata, a to je bilo sjajno za učenje. Iako je poznato u kakvom smo sustavu živjeli, ipak smo se naučili podosta kritički misliti, što mi je kasnije pomoglo u radu u školi i u istraživanjima. Ja sam osobno naučio koliko je važno biti tolerantan, komunikativan i suradnički raspoložen, a filozofija mi je dala toliko potrebnu širinu koja će mi kasnije iznimno koristiti.

Ubrzo nakon studija dobivate posao, prvo na gimnaziji u Koprivnici, a nakon toga na srednjoškolskom centru u Varaždinu.

To je točno, diplomirao sam krajem lipnja 1970., a već sam u jesen (listopad) dobio ponudu iz gimnazije *Ivo Marinković* u Koprivnici da se javim na natječaj za profesora filozofske grupe predmeta. Iznenađenje je bilo potpuno kad sam saznao da ću naslijediti prof. Branka Kovšcu, svojeg gimnazijskog profesora psihologije i logike, koji je dobio radno mjesto u Zagrebu. I primljen sam.

Nakon svega par mjeseci rada u školi postao sam svjestan da me taj posao u potpunosti ispunjava. Već nakon prve godine rada primljen sam u stalni radni odnos. Radno mjesto me čekalo budući da sam na jesen 1971. morao na odsluženje vojnog roka u JNA. Vraćam se 1972. i tako nastavljam rad u školi, sve do 1975. kada dolazim na Srednjoškolski centar „XXXII divizija“ u Varaždinu.

Što se tiče mog rada u Koprivnici, primjetio bi kako tada nije baš bilo uobičajeno putovati na posao iz jednog grada u drugi. Ali nije bilo izbora, a ja sam svakako htio početi raditi. Nije bilo lako, jer se puno gubi na putovanje. Primjerice, ako sam imao ujutro nastavu dizao sam se u pet na vlak, a vraćao popodne u četiri sata. Ipak u početku nisam o tome baš previše

razmišljao. Važnije je ipak bilo raditi. Nastava i sve druge školske aktivnosti posve su me „zarobile“ i ja sam se vrlo brzo našao u radu s učenicima. Taj me posao toliko privukao da sam temeljito ušao u cijeli taj odgojno-obrazovni rad. Nakon jedne školske godine bilo mi je jasno da sam školnik po evokaciji i da to nije za mene običan posao nego m o j p o z i v. Predavao sam filozofsku grupu predmeta: filozofiju, sociologiju, psihologiju, logiku i društveno-političko uređenje. Snažan osjećaj da nekome pružaš znanja i djeluješ na njegovo odrastanje pokazao se kao sastavni dio mojeg shvaćanja svijeta. Rezultati nisu izostali u svakom smislu. Ja sam s Koprivnicom, svojim učenicima i drugima ostao povezan do danas.

Temeljnost u radu nije se odnosila samo na pripreme već i na pisanje svojih vlastitih bilješki u kojima sam nastojao zapisati i domišljati sve probleme i dileme koje su se javljale u radu u školi, dakle s učenicima, ali ne i manje važno s kolegama. Konačno važno je promišljati svoj rad. Nema dobrog učitelja ako on nije i učenik! S vremenom se stvorio i određen ugled i u školi, ali i u gradu.

Refleksija takvog rada ubrzo se osjetila i u mojem razumijevanju rod-nog grada. Malo pomalo nastaje potreba istraživanja o povijesti školstva u Varaždinu, pa onda povijesti grada uopće. Tako nastaje ona ista logika koja se dogodila i sa školom. P o z i v da se krene u istraživanja Varaždina i njegove bogate povijesne baštine. Taj je osjećaj jačao s godinama. Ne treba naglašavati kako je sve to bilo teško uz svakodnevna putovanja i rad u školi.

Unatoč tome, nije bilo jednostavno otići iz sredine u kojoj sam se već etablirao. Kada su me u Varaždinu 1975. kontaktirali da dođem raditi na Srednjoškolski centar „XXXII divizija“ nisam odlučio odmah prihvatiti ponudenu priliku. Htio sam, zapravo, vidjeti koliko to odgovara nekim mojim životnim planovima i ciljevima, dakako mislim najprije na školu, struku i znanost, pa onda i na želju da istražujem povijest Varaždina. S druge strane, teško je putovati i biti aktivan na dvije strane, bolje reći u dva grada. Konačno, osnovao sam obitelj, što je bio dodatni važan razlog da sam prihvatio ponudu i na jesen 1975. konačno „došao“ u Varaždin.

Škola je bila smještena u prostoru današnjeg Tehnološkog fakulteta. U toku 1975. i 1976. izgradili smo novu školsku zgradu i u tim aktivnostima imao sam i ja određenu ulogu. Bio sam tada predsjednik Zbora radnih ljudi, najvišeg organa škole. U slijedećih desetak godina stvorili smo respektabilnu školu s odličnim uvjetima za rad. Ja sam već slijedeće školske godine predložio uvođenje fakultativne nastave iz psihologije i sociologije. Psihologija će s vremenom postati stručni predmeti. Paralelno s tim aktivnostima počeo sam s kolegom Ninom Birollom proučavati povijest škole i školstva uopće, sređivati školski arhiv, formirati veliku školsku knjižnicu,

pisati kronologiju škole, organizirati izložbe i predavanja itd. Skupio sam poprilično veliku dokumentaciju o školi, što mi je omogućilo pisanje prvog godišnjaka škole 2006. godine, dakako u suradnji s kolegama u školi.

Na osobnom planu upisao sam i završio magistarski studij iz filozofije i psihologije i temeljito se počeo baviti psihologijom i filozofijom komuniciranja, posebno nakon suradnje s dr. sc. Franjom Šulakom i dr. sc. Goranom Bubašom s FOI u Varaždinu. Istraživanje i pisanje i dalje predstavlja moju trajnu aktivnost. Nema kvalitetne nastave i poučavanja učenika, ako sam ne istražuješ i učiš.

Zavod za znanstveni rad HAZU Varaždin će obilježiti 2013. godine tridesetu godišnjicu osnutka. Vi radite kao upravitelj Zavoda od 1994. godine, dakle uskoro će biti 19 godina otkako ste došli raditi u Zavod. Vjerujem da bi o tome mogli mnogo reći, ali možete nam ukratko opisati Vaš angažman u Hrvatskoj akademiji, odnosno njegovom Zavodu za znanstveni rad u Varaždinu.

Ja sam na mjesto upravitelja Zavoda Hrvatske akademije došao u jesen 1994., nakon više razgovora sa mr. sc. Ivanom Grabarom koji je tada bio upravitelj, a spremao se u mirovinu, i profesorom dr.sc. Franjom Ružom, koji je bio prvi upravitelj, dakle od njegova osnivanja 1983. godine. Ali i ta priča ima svoju pretpovijest. Naime, ja sam do te 1994. godine bio suradnik Zavoda u dva važna projekta. Prvi angažman je bio veliki projekt *Knjižno blago sjeverozapadne Hrvatske*, koji je bio vezan uz obilježavanje 150. godišnjice utemeljenja prve Ilirske čitaonice u Hrvatskoj – 1838. (osnovao je Metel Ožegović). Tada je prof. Ruža bio upravitelj Zavoda, a u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom Sloboda i njezinim direktorom mr. sc. Josipom Hercegom dio tog projekta o istraživanju knjižnog blaga moderirao je mr. sc. Ernest Fišer. Sjećam se tog inicijalnog sastanka u knjižnici na kojem smo izvršili podjelu zadataka. Ja sam preuzeo dvije knjižnice: Knjižnicu varaždinsko-čazmanskog kaptola koja je bila smještena u Isusovačkoj crkvi, danas Katedrali varaždinske biskupije. Razlog je bio posve jasan. Ja sam, naime tu knjižnicu, zahvaljujući velečasnom i kateheti dr. sc. Matiji Markovu, poznao kao student, pregledavajući knjige iz filozofije i teologije. Druga knjižnica je bila knjižnica grofova Drašković u Dvoru Trakošćan, koju sam vidio nekoliko puta, ali samo izvana, jer je bila u ostakljenim ormarima.

Skup je bio u prosincu 1988. u HNK i mislim da je bio iznimno uspješan. Sjećam se da sam u pauzi skupa razgovarao s prof. Ružom koji mi je rekao: „Vargoviću bilo je dobro, jako dobro!“ Bila je to pohvala sveučilišnog profesora, koji je, dakako imao mnogo više iskustva od mene, a bio je i senzibiliran za nove stvari i spoznaje. Ja sam mu na tome iznimno zahvalan.

Drugi projekt u kojem sam sudjelovao bio je o Metelu Ožegoviću 1990. godine. On je isto tako bio iznimno uspješan, barem iz dva razloga. Prvi je što smo osvijetlili lik Metela Ožegovića, koji je široj pa i djelom stručne javnosti bio gotovo nepoznat. Drugi je bio zaključak skupa da knjižnica Sloboda dobije ime po svom osnivaču, što je i uspjelo. Ja sam radio bibliografske zapise o Metelu Ožegoviću. Bio je to jedan zahtjevan i pionirski posao, jer do tada nije u tom smislu bilo nikakvih zapisa o Metelu Ožegoviću. Pokazalo se da je to do danas jedini bibliografski zapis o njemu.

Međutim, moram reći nešto bitno što sam tada uočio. Oba dva spomenuta skupa u najvećem dijelu bila su rezultat „domaćih snaga“. Mi Varaždinci pokazali smo da Varaždin ima već onda dobru kritičnu masu istraživača, koja je u kasnijim godinama bitno ojačala. A to je bio rezultat programske intencije prvog voditelja Zavoda akademika Andre Mohorovičića, ali i rada prof. Ruže i kolege Grabara. Osobno, sve je to bila potvrda mojih ciljeva kad je riječ o Varaždinu o čemu sam već prije govorio.

Dakle, nisam u Zavod došao iznenada i bez određenih znanja. Ono što sam se morao učiti, a učio sam na iskustvima već spomenutih kolega prof. Ruže i mr. Grabara, je organizacija poslovanja jedne znanstvene institucije. Teorijski gledano ja sam znao što je organizacija, rukovođenje, upravljanje, ali trebalo je to sada praktično pokazati. Zato su mi iskustva spomenutih kolega jako puno pomogla. Nisam ja počeo ispočetka i nisam si utvarao da sve počinje od mene, i drugo još važnije: ovdje se radi o timskom djelovanju. Riječ je o ljudima, istraživačima, academicima, od kojih su mnogi vrhunski znanstvenici, velika svjetska imena. U tom smislu meni je bilo posve jasno da sam ne možeš ništa napraviti. Svaki od nas donese nekih svoj štih, svoje ideje, ali sve se to realizira u svakodnevnoj situaciji i suradnji. U radu Zavoda veliku ulogu, posebno u svakodnevnom radu ima tajnica Ljiljana Biškup. Bez njezina uloga neposredni dnevni rad na realizaciji programa ne bi bio moguć. Tako je ona nama i desna i lijeva ruka. Administrativni poslovi, vođenje knjižnice, ažuriranje kompletne korespondencije projekata, pripreme za tiskanje knjiga, sve to ne bi bilo moguće realizirati ni kvalitetno ni na vrijeme.

Moram reći još jednu ključnu činjenicu u djelovanju Zavoda. Za razliku od mnogih drugih zanimanja mi radimo posao koji će na ovaj ili onaj način stvarati povijest grada. Sve što napravimo, istražimo, objavimo, bit će dio varaždinske povijesti. Buduće generacije to će naše bogatstvo koristiti na onaj isti način na koji mi danas koristimo zapisana stoljeća u knjigama, dokumentima, slikama, notama (pa i kućama, palačama, crkvama). To je velika odgovornost. Samo tako i samo takvim radom pokazujemo da smo mi u Zavodu radi Varaždina, i da nam je naš grad prvi i pravi zadatak. Jedino tako, spoznavajući ga i tim spoznajama omogućiti njegov razvoj, mi

svojim radom vraćamo gradu barem mali dio onoga što je on nama ostavio kroz bogatu stoljetnu baštinu. Zato smo mi u Zavodu i sakupljači te bogate povijesne baštine, ali i njezini čuvari.

Spomenuli ste nekoliko puta akademika Andre Mohorovičića. Tu je i njegov nasljednik akademik Miroslava Šicel. Surađivali ste mnogo s njima, družili se... Što su oni značili za Vas. Znamo njihovo djelovanje...

Jako dobro ste to uočili! Najprije o akademiku Andri Mohorovičiću. Mogu i moram reći: prof. Mohorovičić, a tako smo ga svi zvali, jedna je on najljepših životnih priča koja mi se dogodila u mojem životu. O njemu sam i prije znao mnogo, poznao ga, naravno ne osobno, kao veliko ime naše znanosti i kulture, još od skupa 1981. kojega sam pratio tek iz novina i iz znanstvenih izvora. Surađujući s jednom takvom veličinom, jednostavnom, neposrednom, enciklopedijski obrazovanom, tolerantnom, uvijek spremnom na dogovor, ja sam završio još jedan fakultet. Ta je suradnja definitivno formirala mene kao osobu.

Akademik Miroslav Šicel, ugledno varaždinsko ime, imao je mnoge osobine prof. Mohorovičića, tako da je suradnja s njim bila također sjajna i za pamćenje. Nedostaju mi! Ali ostaje sve ono što su me oni naučili. A konačno obojica su bili Varaždinci. Prof. Mohorovičić je Varaždinac po majci (stanovala u Gajevoj ulici na broju 5) i prof. Šicel koji je rođeni Varaždinec.

Ne mogu ne spomenuti dr. sc. Slobodana Kaštelu, tajnika Hrvatske akademije, koji nam je iznimno mnogo pomogao u radu Zavoda, a bio je i zamjenik spomenutim voditeljima. Njegovo poznavanje Varaždina sjajno nam je pomoglo u brojnim zadacima i poštivanju zahtjevne organizacije naše najviše znanstvene i umjetničke institucije.

Na kraju, već ranije je spomenuto kako će Zavod 2013. godine obilježiti 30 godina svojeg uspješnog djelovanja. Što bi izdvojili iz dosadašnjeg djelovanja Zavoda i na koji način će se obilježiti ove obljetnica?

Dobro ste rekli 30 godina uspješnog djelovanja. I to je činjenica. Vodeći računa o prije spomenutim zadacima Zavod je od 1983. do danas tiskao više od 40 knjiga o Varaždinu (preko 11 500 stranica) te organizirao samostalno ili u suradnji s drugima blizu 100 znanstvenih skupova, kolokvija, okruglih stolova, predavanja, izložbi. Da nije bilo Zavoda tih 11.500 stranica o Varaždinu i ovom našem prostoru ne bi bilo. Bili bi siromašni za mnoge spoznaje o nama samima. Ali bili bi siromašni i u novim idejama, sumnjama pa ako hoćete i čuđenjima. A bez svega toga nema znanosti, dake napretka. Zahvaljujući Zavodu mi smo se na ovim prostorima povezali, mi znamo jedni o drugima, mi pomažemo jedni druge, mi potičemo jedni

druge, mi se družimo, mi se veselimo, mi prijateljujemo. I zato **jesmo**, i svijesni smo što još sve treba učiniti da bi nam bilo bolje.

Danas Zavod ima više od 400 suradnika, iz Hrvatske, Slovenije i Mađarske. Zavod posjeduje knjižnicu s više od 4000 knjiga, časopisa i ostalih publikacija, više od 200 registara dokumentacije i tisuće fotografija. Sve to stoji na raspolaganju kako istraživačima tako i svima zainteresiranima. Ima odličnu suradnju s Gradom Varaždinom i Varaždinskom županijom, ali i s drugim gradovima i županijama sjeverozapadne Hrvatske. Mnogo su nam svojim radom i angažmanom pomogli i članovi Znanstvenog vijeća Zavoda. Da spomenem neke: dr. sc. Janko Pavetić, Darko Sačić, Miroslav Hreljac, Želimir Beer, Ivan Čehok, dr. sc. Blaženka Divjak, mr. sc. Blanka Glavica Ječmenica, Darinka Hajduk Vučić. Konačno, Hrvatska akademija, Grad Varaždin i Varaždinska županija potpisali su do sada dva desetgodišnja Ugovora o suradnji i djelovanju Zavoda. Mislim da to dovoljno govori o našem radu.

Trideset godina djelovanja Zavoda obilježiti ćemo, a kako drugačije nego radno. Planiramo tiskati časopis *Radovi* koji će biti posvećeni dvijema obljetnicama: prva je vezana uz Zavod, a druga je 100. godišnjica rođenja akademika Andre Mohorovičića, prvog voditelja našeg Zavoda. Vjerujem da ćemo uspjeti tiskati bibliografiju nakladničke djelatnosti Zavoda i završiti digitalizaciju svih radova koje je objavio Zavod od 1983. do kraja 2012. godine. Na taj način uspješno realiziramo zadatke koji stoje u programu rada Zavoda od njegova osnutka 1983. Pred nama su novi planovi i izazovi. Vjerujem da ćemo i na njih uspješno reagirati i ostvariti ih.

DRUŠTVO POVJESNIČARA GRADA VARAŽDINA
I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

UDK 94(497.5-37Varaždin)
ISSN 1848-0837

**HISTORIA VARASDIENSIS
ČASOPIS ZA VARAŽDINSKU
POVJESNICU**

2

VARAŽDIN, 2012.

Nakladnik / Publisher

Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije

Za nakladnika / For the Publisher

Spomenka Težak

Uredništvo / Editor's board

Sonja Poljak (Ivanec)	Magdalena Lončarić (Varaždin)
Vladimir Huzjan (Varaždin)	Ivan Obadić (Zagreb)
Suzana Jagić (Ivanec)	Spomenka Težak (Varaždin)
Ivančica Jež (Ludbreg)	Hrvoje Petrić (Zagreb)
Siniša Krznar (Zagreb)	Kruno Sudec (Varaždin)

Kontakti Uredništva / Editor's office

Franjevački trg 6, 42 000 Varaždin; tel/fax. 042/658 762;
e-mail: historiavarasdiensis@gmail.com

Glavni i odgovorni urednici / Editors in Chief

dr. sc. Hrvoje Petrić, MSc Ivan Obadić

Savjet časopisa / Journal's council board

dr. sc. Juraj Belaj (Zagreb), dr. sc. Neven Budak (Zagreb), dr. sc. Dragutin Feletar (Koprivnica), mr. sc. Ernest Fišer (Varaždin), PhD Zoltán Gőzsy (Pečuh), dr. sc. Željko Holjevac (Zagreb), Siniša Horvat, prof. (Varaždin), dr. sc. Andrej Hozjan (Maribor), Damir Hrelja, prof. (Varaždin), dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević (Zagreb), Miroslav Klemm, prof. (Varaždin), dr. sc. Nevenka Krklec (Varaždin), dr. sc. Mirjana Matijević-Sokol (Zagreb), dr. sc. Janko Pavetić (Varaždin), prof. emeritus Franjo Ruža (Varaždin), akademik Franjo Šanjek (Zagreb), Marina Šimek, prof. (Varaždin), mr. sc. Eduard Vargović (Varaždin), PhD Leopold Toifl (Graz)

Grafički urednik / Graphic editor

Kruno Sudec

**Urednik na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske "Hrčak"/
Journal editor at "Hrčak" - The Portal od scientific journals of Croatia**

Dejan Zadro

Naklada / Copies

300

Priprema i tisak / Layout and Print

Tiskara Zelina d. d. - Sv. Ivan Zelina

Časopis izlazi jednom godišnje. Cijena primjerka iznosi 100 kuna.

Časopis se objavljuje novčanom potporom Grada Varaždina,
Bernarde Nova d. o. o. i TMT Čakovec

Korice: Freska s prizorom dvanaestogodišnjeg Isusa koji raspravlja s pismoznancima u hramu. Južni zid svetišta crkve sv. Marije u Lepoglavi. Ivan Ranger, oko 1742. godine.

Fotografija freske i likovni koncept korica: Kruno Sudec

Priprema korica za tisak: Studio Fotak